

पुस्तिका में पृष्ठों की संख्या : 24
Number of Pages in Booklet : 24

प्रश्न-पत्र पुस्तिका संख्या /
Question Paper Booklet No.

पुस्तिका में प्रश्नों की संख्या : 150
No. of Questions in Booklet : 150

8207101

Paper Code : 06

LSK-02

परीक्षा दिनांक :- 17/12/2020

Sub: Yajurveda

समय :- 09.00AM TO 12:00 Noon

समय : 3.00 घण्टे
Time : 3.00 Hours

PAPER-II

अधिकतम अंक : 300
Maximum Marks : 300

प्रश्न-पत्र पुस्तिका एवं उत्तर पत्रक के पेपर सील/पॉलिथिन बैग को खोलने पर परीक्षार्थी यह सुनिश्चित कर लें कि उसके प्रश्न-पत्र पुस्तिका पर वही प्रश्न-पत्र पुस्तिका संख्या अंकित है जो उत्तर पत्रक पर अंकित है। इसमें कोई भिन्नता हो तो परीक्षार्थी वीक्षक से दूसरा प्रश्न-पत्र प्राप्त कर लें। ऐसा सुनिश्चित करने की जिम्मेदारी अभ्यर्थी की होगी।

On opening the paper seal/polythene bag of the Question Paper Booklet the candidate should ensure that Question Paper Booklet No. of the Question Paper Booklet and Answer Sheet must be same. If there is any difference, candidate must obtain another Question Paper Booklet from Invigilator. Candidate himself shall be responsible for ensuring this.

परीक्षार्थियों के लिए निर्देश

1. सभी प्रश्नों के उत्तर दीजिए।
2. सभी प्रश्नों के अंक समान हैं।
3. प्रत्येक प्रश्न का केवल एक ही उत्तर दीजिए।
4. एक से अधिक उत्तर देने की दशा में प्रश्न के उत्तर को गलत माना जाएगा।
5. प्रत्येक प्रश्न के चार वैकल्पिक उत्तर दिये गये हैं, जिन्हें क्रमशः 1, 2, 3, 4 अंकित किया गया है। अभ्यर्थी को सही उत्तर निर्दिष्ट करते हुए उनमें से केवल एक गोले अथवा बबल को उत्तर पत्रक पर नीले बॉल प्वाइंट पेन से गहरा करना है।
6. OMR उत्तर पत्रक इस परीक्षा पुस्तिका के अन्दर रखा है। जब आपको परीक्षा पुस्तिका खोलने को कहा जाए, तो उत्तर-पत्रक निकाल कर ध्यान से केवल नीले बॉल पॉइंट पेन से विवरण भरें।
7. प्रत्येक गलत उत्तर के लिए प्रश्न अंक का 1/3 भाग काटा जायेगा। गलत उत्तर से तात्पर्य अशुद्ध उत्तर अथवा किसी भी प्रश्न के एक से अधिक उत्तर से है। किसी भी प्रश्न से संबंधित गोले या बबल को खाली छोड़ना गलत उत्तर नहीं माना जायेगा।
8. मोबाइल फोन अथवा इलेक्ट्रॉनिक यंत्र का परीक्षा हॉल में प्रयोग पूर्णतया वर्जित है। यदि किसी अभ्यर्थी के पास ऐसी कोई वर्जित सामग्री मिलती है तो उसके विरुद्ध आयोग द्वारा नियमानुसार कार्यवाही की जायेगी।
9. कृपया अपना रोल नम्बर ओ.एम.आर. पत्रक पर सावधानीपूर्वक सही भरें। गलत अथवा अपूर्ण रोल नम्बर भरने पर 5 अंक कुल प्राप्तांकों में से काटे जा सकते हैं।

चेतावनी: अगर कोई अभ्यर्थी नकल करते पकड़ा जाता है या उसके पास से कोई अनधिकृत सामग्री पाई जाती है, तो उस अभ्यर्थी के विरुद्ध पुलिस में प्राथमिकी दर्ज कराते हुए विविध नियमों-प्रावधानों के तहत कार्यवाही की जाएगी। साथ ही विभाग ऐसे अभ्यर्थी को भविष्य में होने वाली विभाग की समस्त परीक्षाओं से विवर्जित कर सकता है।

INSTRUCTIONS FOR CANDIDATES

1. Answer all questions.
2. All questions carry equal marks.
3. Only one answer is to be given for each question.
4. If more than one answers are marked, it would be treated as wrong answer.
5. Each question has four alternative responses marked serially as 1, 2, 3, 4. You have to darken only one circle or bubble indicating the correct answer on the Answer Sheet using BLUE BALL POINT PEN.
6. The OMR Answer Sheet is inside this Test Booklet. When you are directed to open the Test Booklet, take out the Answer Sheet and fill in the particulars carefully with blue ball point pen only.
7. 1/3 part of the mark(s) of each question will be deducted for each wrong answer. A wrong answer means an incorrect answer or more than one answers for any question. Leaving all the relevant circles or bubbles of any question blank will not be considered as wrong answer.
8. Mobile Phone or any other electronic gadget in the examination hall is strictly prohibited. A candidate found with any of such objectionable material with him/her will be strictly dealt as per rules.
9. Please correctly fill your Roll Number in O.M.R. Sheet. 5 Marks can be deducted for filling wrong or incomplete Roll Number.

Warning: If a candidate is found copying or if any unauthorized material is found in his/her possession, F.I.R. would be lodged against him/her in the Police Station and he/she would liable to be prosecuted. Department may also debar him/her permanently from all future examinations.

इस परीक्षा पुस्तिका को तब तक न खोलें जब तक कहा न जाए।

Do not open this Test Booklet until you are asked to do so.

06-□

1. "धूरसि" इति मन्त्रेण विधीयते ?
  - (1) कुशोदक-स्पर्शः .
  - (2) सुव प्रतपनम्
  - (3) धुरमभिमर्शनम्
  - (4) अपां प्रणयनम्

2. कृष्णाजिनग्रहणं केन मन्त्रेण भवति ?
  - (1) युष्माइन्द्र
  - (2) शम्मस्यि वधूत
  - (3) प्रत्युष्टम् रक्ष
  - (4) अग्नेस्तनूरसि

3. "कष्णोस्या खरेष्ठो" इत्यत्र कृष्ण शब्दः अस्ति ?
  - (1) वर्णवाची
  - (2) वृक्षवाची
  - (3) ईश्वरवाची
  - (4) मृगवाची

4. एतेषु चातुर्मास्य मन्त्रः कः नास्ति ?
  - (1) प्रघासिनो हवामहे
  - (2) उपहूताऽइव
  - (3) अक्रन्कर्मकर्म
  - (4) मोषूण

5. शुक्ल यजुर्वेद संहितायां षष्ठाध्याये कस्य वर्णनं विद्यते ?
  - (1) अग्नीषोमीयस्य
  - (2) दर्शस्य
  - (3) पौर्णमासस्य
  - (4) पिण्ड पितृ यज्ञस्य

6. अन्तर्याम ग्रहः अस्ति ?
  - (1) नवग्रहेषु एकः
  - (2) प्रत्यधि ग्रहः
  - (3) काष्ठ निर्मित पात्रम्
  - (4) लोकपालः

7. शुक्ल यदुर्वेदसंहितायां नवमेऽध्याये मन्त्राः प्रोक्ताः ?
  - (1) अग्निष्टोम-मन्त्राः
  - (2) वाजपेय-मन्त्राः
  - (3) साकमेध-मन्त्राः
  - (4) पुरुषमेध-मन्त्राः

8. “यज्ञो देवानां प्रत्येति सुम्नम्” इत्यत्र “सुम्न”

शब्दः अस्ति ?

- (1) पुष्पवाचकः
- (2) देववाचकः
- (3) नदीवाचकः
- (4) सुखवाचकः

9. निषादस्वरं कः उच्चारयति ?

- (1) गजः
- (2) कोकिलः
- (3) गर्दभः
- (4) वृषभः

10. व्यञ्जनं कियन् मात्रिकं भवति ?

- (1) एकमात्रिकं
- (2) द्विमात्रिकं
- (3) अर्द्धमात्रिकं
- (4) त्रिमात्रिकं

11. अनुदात्तस्य वर्णः भवति ?

- (1) शुक्लं
- (2) रक्तः
- (3) कृष्णः
- (4) पीतः

12. उदात्तादि स्वराणां क्रमेण देवताः विद्यन्ते ?

- (1) अग्निः सोमः सविता
- (2) सोमः अग्निः सविता
- (3) सविता अग्निः सोमः
- (4) अग्निः वरुणः रुद्रः

13. स्वरितस्य जातिः गोत्रं च विद्येते ?

- (1) ब्राह्मणः भारद्वाजः
- (2) ब्राह्मणः गौतमः
- (3) वैश्यः गार्ग्यः
- (4) क्षत्रियः गौतमः

14. अनुदात्तस्य छन्दः विद्यते ?

- (1) गायत्री
- (2) जगती
- (3) अनुष्टुप्
- (4) त्रिष्टुप्

15. साधु क्रमः कः ?

- (1) निषाद गान्धारौ – उदात्तौ
- (2) निषाद धैवतौ – उदात्तौ
- (3) ऋषभ धैवतौ – उदात्तौ
- (4) षड्ज मध्यमौ – उदात्तौ

16. अधस्तनेषु कः प्रणव संज्ञकः ?

- (1) भूः
- (2) भुवः
- (3) ओ३म्
- (4) स्वः

17. एतेषु अधमपाठकलक्षणेषु कस्य गणना न भवति ?

- (1) गीति
- (2) शिरः कम्पी
- (3) अनर्थज्ञः
- (4) काकस्वरः

18. संहिता पाठस्य फलं किमुक्तं ?

- (1) चन्द्रलोकस्य प्राप्तिः
- (2) सूर्यलोकस्य प्राप्तिः
- (3) ब्रह्मलोकस्य प्राप्तिः
- (4) ऐश्वर्यस्य प्राप्तिः

19. द्विजानां क्रमेण उपनयन कालः अस्ति ?

- (1) 11, 10, 8
- (2) 12, 11, 8
- (3) 12, 10, 8
- (4) 8, 11, 12

20. ब्राह्मणस्य दण्डः कस्य वृक्षस्य भवति ?

- (1) बिल्वस्य
- (2) कदम्बस्य
- (3) पलाशस्य
- (4) आम्रस्य

21. “भिक्षां भवति देहि” इति कस्य कृते उपदिष्टः ?

- (1) ब्राह्मणस्य
- (2) क्षत्रियस्य
- (3) वैशस्य
- (4) सर्वेषाम्

22. ब्रह्मचर्यभागामेति वाचयति कस्यां दिशि ?

- (1) अग्नेः पश्चात्
- (2) अग्नेः प्राक्
- (3) अग्नेः उदीच्याँ
- (4) अग्नेः दक्षिणतः

23. अधस्तनेषु वैश्यस्य उपनयने अन्तिमः कालः कः ?

- (1) षोडश वर्षः
- (2) विंशति वर्षः
- (3) द्वाविंशति वर्षः
- (4) चतुर्विंशति वर्षः

24. त्रेण्याशलल्या इत्यत्र कः पदार्थः ?

- (1) लौह सूची
- (2) सेधाशलाका
- (3) कुशतरुणम्
- (4) वंशदण्डः

25. मधुपर्के कः पदार्थः नैव स्वीकृतः ?

- (1) दधि
- (2) माक्षिकम्
- (3) घृतम्
- (4) दुग्धम्

26. विष्टरः भवति ?

- (1) कुशस्य
- (2) काष्ठस्य
- (3) वस्त्रस्य
- (4) कम्बलस्य

27. आज्य भागे कस्याः देवतायाः ग्रहणं भवति ?

- (1) प्रजापतेः
- (2) इन्द्रस्य
- (3) अग्नि सोमयोः
- (4) वरुणस्य

28. राष्ट्रभृत् संज्ञकाः आहुतयः भवन्ति ?

- (1) द्वादश
- (2) त्रयोदश
- (3) चतुर्दश
- (4) पञ्चदश

29. कन्यायाः अञ्जलौ शमि पलाश मिश्रितान्लाजान्
कः वपति ?
- (1) वरः
  - (2) कन्यायाः पिता
  - (3) वरस्य भ्राता
  - (4) कन्यायाः भ्राता
30. अश्मारोहणं कर्म कुत्र भवति ?
- (1) अग्नेः पूर्वतः
  - (2) अग्नेः दक्षिणतः
  - (3) अग्नेः उत्तरतः
  - (4) अग्नेः पश्चिम दिग्भागे
31. ऐतेषु कः हिरण्यस्य पर्यायः नास्ति ?
- (1) अयः
  - (2) अध्वाः
  - (3) पेशः
  - (4) दन्नम्

32. निघण्टौ दिङ्नामानि कियन्ति पठितानि ?
- (1) अष्टौ
  - (2) नव
  - (3) दश
  - (4) षड्
33. अहः पर्यायः अस्ति ?
- (1) द्योतना
  - (2) व्योमः
  - (3) शम्बरः
  - (4) घर्मः
34. निघण्टौ उदक नामानि कियन्ति ?
- (1) चतुःशतम्
  - (2) एकशतम्
  - (3) द्विशतम्
  - (4) त्रिशतम्
35. महीधर भाष्यस्य नाम वर्तते ?
- (1) वेददीप भाष्यं
  - (2) माधव भाष्यम्
  - (3) वेदोत्कर्ष भाष्यम्
  - (4) वेद सर्वस्वम्

36. मन्त्रे उदात्तस्य चिह्नं भवति ?

- (1) वर्णोपरि
- (2) वर्णस्याधः
- (3) अचिह्नं
- (4) उपरिअधश्च

37. पुरोडाशस्य श्रपणं कुत्र भवति ?

- (1) जले
- (2) यजमानस्यगृहे
- (3) बहिः
- (4) कपालोपरि

38. जुहुपभृतौस्तः ?

- (1) हौमपात्रे
- (2) आज्यं
- (3) दर्भैः
- (4) अग्न्यौ

39. वेदोच्चारणे स्वरितस्य कियन्तः भेदाः ?

- (1) सप्त
- (2) अष्टौ
- (3) नव
- (4) दश

40. “अपहता असुरा रक्षांसि वेदिषदः” इत्यनेन किं कर्म भवति ?

- (1) अग्निं भ्रामयति
- (2) सिंचयति
- (3) उल्लिखति
- (4) प्रार्थयति

41. “अग्रेव्रतपतेव्रतमचारिषं” इत्यनेन भवति ?

- (1) व्रत नियमः
- (2) व्रत प्रार्थना
- (3) व्रत निन्दा
- (4) व्रत विसर्गः

42. “आधत्तपितरोगर्भः” इत्यनेन मध्यमं पिण्डं कः प्राश्नाति ?

- (1) यजमानः
- (2) यजमान पत्नी
- (3) पुरोहितः
- (4) दासः

43. अग्न्याधेयं कर्म भवति ?

- (1) चतुर्दश्यां
- (2) पुर्णिमायां
- (3) अमायां
- (4) त्रयोदश्यां

44. सारपराज्यः यन्त्रः कोस्ति ?

- (1) आयंगौः
- (2) समिधाग्निं
- (3) तन्त्वा
- (4) उपत्वाग्रे

45. "अयन्तेयोनिर्ऋत्विच्यः" इत्यनेन योनि रूपः कः

अग्निः स्तुतः ?

- (1) आह्वनीयाग्निः
- (2) दक्षिणाग्निः
- (3) सभ्याग्निः
- (4) गार्हपत्याग्निः

46. "तत्र चतुष्टयं नोपपद्यते" अत्र चतुष्टयं शब्दस्य
अर्थः ?

- (1) पुरुषार्थं चतुष्टयम्
- (2) चत्वारो वेदाः
- (3) नामाख्यातोपसर्ग निपाताः
- (4) चत्वारो वर्णाः ।

47. एतेषु भावविकारः नास्ति ?

- (1) जायते
- (2) स्नाति
- (3) अपक्षीयते
- (4) विनश्यति

48. उपसर्गाः नानार्थकाः कस्य मते ?

- (1) शाकटायनस्य
- (2) रथितरस्य
- (3) वशिष्ठस्य
- (4) गार्ग्यस्य

49. "आचार्यश्चित् इदं ब्रूयात्" इत्यत्र 'चित्' कस्मिन्नर्थे ?

- (1) पूजार्थे
- (2) निन्दार्थे
- (3) गमनार्थे
- (4) प्रतिषेधार्थे

50. "यज्ञस्यमात्रां विमिमीत उत्त्वः" अनेन कस्य कथनं कृतम् ?

- (1) ब्रह्मणः
- (2) होतुः
- (3) अध्वर्योः
- (4) उद्गातुः

51. "विशयवत्यो हि वृत्तयो भवन्ति" इत्यत्र विशयः कस्मिन्नर्थे ?

- (1) संशयार्थे
- (2) विषयार्थे
- (3) ज्ञानार्थे
- (4) लाभार्थे

52. "लवनार्थे दातिः" कुत्र प्रयुज्यते ?

- (1) उदीच्येषु
- (2) दक्षिणेषु
- (3) प्रतीच्येषु
- (4) प्राच्येषु

53. अश्वस्य रज्जुः अस्ति ?

- (1) गम्या
- (2) दण्ड्यः
- (3) कक्ष्या
- (4) शरः

54. "विश्वचक्रद्राकर्षः" इत्यत्र चक्रद्र शब्दः कस्मिन्नर्थे ?

- (1) श्वगतिः
- (2) अश्वगतिः
- (3) सर्पगतिः
- (4) मर्कटगतिः

55. काष्ठा शब्दः कस्मिन्नर्थे नास्ति ?

- (1) दिशः
- (2) उपदिशः
- (3) आदित्यः
- (4) नद्यः

56. अपत्यस्य निर्वचनम् ?

- (1) अपगतं भवति
- (2) अपततं भवति
- (3) अपत्यक्तं भवति
- (4) अपनीतं भवति

57. 'इब न नु चित्' इति कस्मिन् अर्थे प्रयुज्यन्ते ?

- (1) विनिग्रहार्थे
- (2) विचिकित्सार्थे
- (3) उपमार्थे
- (4) अनेककर्मार्थे

58. 'दानविक्रातिसर्गाः' इत्यत्र कस्य प्रसंगः ?

- (1) कन्यायाः
- (2) पुत्रस्य
- (3) पितुः
- (4) नपुंसकस्य

59. वम्री शब्दस्यार्थो भवति ?

- (1) खगः
- (2) वल्मीकः
- (3) सरीसृपः
- (4) मशकः

60. व्रतग्रहणं भवति ?

- (1) जलमीक्षमाणः
- (2) देवमीक्षमाणः
- (3) अग्निमीक्षमाणः
- (4) आचार्यमीक्षमाणः

61. "इदमहमनृतात्सत्यमुपैमि" अनेन मन्त्रेण भवति

- (1) व्रत विसर्गः
- (2) कलश स्थापनम्
- (3) भाले तिलकम्
- (4) व्रत ग्रहणम्

62. भाषान्मेपचत कः कथयामास ?

- (1) आषाड सावयसः
- (2) वर्कुवणिः
- (3) सायणः
- (4) याज्ञवल्क्यः

63. कः क्रमः असमीचीनः ?

- (1) शम्याञ्चशूर्पञ्च
- (2) दृषदुपले
- (3) उलूखलमुसले
- (4) स्पयं च कपालानि च

64. परिस्तरणं कदा भवति ?

- (1) संकल्पात्प्राक्
- (2) होमान्ते
- (3) प्रणीता प्रणयनानन्तरं
- (4) अग्नेस्थापनात्प्राक्

65. शिरो वा एतत्यज्ञस्य _____ ? कः ?

- (1) अग्निः
- (2) पुरोडाशः
- (3) कुशाः
- (4) मृगचर्म

66. आहवनीयाग्निः भवति ?

- (1) वृत्ताकारः
- (2) त्रिकोणः
- (3) अर्धचन्द्राकारः
- (4) चतुरस्रः

67. क्रव्यादग्निः भवति ?

- (1) यज्ञाग्निः
- (2) आहवनीयाग्निः
- (3) श्मशानाग्निः
- (4) गृह्याग्निः

68. मध्यमं कपालं केन मन्त्रेण स्थापयति ?

- (1) ध्रुवमसि पृथिवीं
- (2) अग्नेब्रह्म
- (3) धर्त्रमसि
- (4) प्रत्युष्टम् रक्ष

69. “अथैकः आज्यं निर्वपति” इत्यत्र एकः कः ?

- (1) ब्रह्मा
- (2) आग्नीध्रः
- (3) अध्वर्युः
- (4) होता

70. योक्त्रेण सन्नहनं भवति ?

- (1) यजमानस्य
- (2) पुत्रस्य
- (3) भ्रातुः
- (4) पत्न्याः

71. "तेजोऽसि शुक्रमस्येति" मन्त्रेण कार्यं क्रियते ?

- (1) अग्न्युपस्थापनम्
- (2) यजमान प्रार्थना
- (3) आज्यावेक्षणं
- (4) नमस्कारः

72. गार्हपत्याग्निः कस्यां दिशि भवति ?

- (1) प्रतीच्यां
- (2) प्राच्यां
- (3) उडीच्यां
- (4) दक्षिणस्यां

73. प्रस्तरः किमस्ति ?

- (1) अग्निः
- (2) जलम्
- (3) पाषाणखण्डः
- (4) कुशमुष्टिः

74. भुवनपतिः को वर्तते ?

- (1) ब्राह्मणः
- (2) पृथिवीपतिः
- (3) अग्निः
- (4) जलाधिपतिः

75. स्पर्शाः भवन्ति ?

- (1) शुक्ल वर्णाः
- (2) कृष्ण वर्णाः
- (3) नील वर्णाः
- (4) हरित वर्णाः

76. जिह्वामूलीयानां देवता प्रोक्ता

- (1) अग्निः
- (2) सोमः
- (3) वैश्वदेवः
- (4) निर्ऋतिः

77. आख्यातानां वर्णाः सन्ति ?

- (1) रोहिताः
- (2) कृष्णाः
- (3) पीताः
- (4) धूम्राः

78. असाधुक्रमः कः ?

- (1) आख्यातं - भारद्वाजकं
- (2) नाम - भार्गवम्
- (3) निपाताः - आदित्याः
- (4) उपसर्गाः - वशिष्ठाः

79. साधु क्रमः कः ?

- (1) यमाः - नपुंसकाः
- (2) स्वराः - पुल्लिङ्गकाः
- (3) विसर्जनीयाः - स्त्रीलिङ्गकाः
- (4) अन्तस्थाः - पुल्लिङ्गकाः

80. विवृत्तयः कियत्यः ?

- (1) सप्त
- (2) षट्
- (3) पञ्च
- (4) चतस्रः

81. करिणी भवति ?

- (1) रह्योः
- (2) रशयोः
- (3) लशयोः
- (4) लहकारयोः

82. हंसपदायाः उदाहरणं चिनुत ?

- (1) देवं बर्हिः
- (2) उपबल्हा
- (3) वर्षोवर्षीयसि
- (4) दर्शतं

83. वाजसनेयिप्रातिशाख्ये कति अध्यायाः सन्ति ?

- (1) सप्त
- (2) अष्टौ
- (3) नव
- (4) दश

84. "शुक्रन्दुदुद्रे" इत्यस्य उच्चारणं कीदृशं भवति ?

- (1) सिंहस्य रोदनं भवति
- (2) कुक्कुटस्य समः
- (3) वानराः निपतीन्ति तद्वत्
- (4) भाद्रपदे मेधाः शब्दं कुर्वन्ति तद्वत्

85. "अपाम्फेनेन" इत्यत्र उच्चारणस्य साम्यं भवति ?

- (1) यथा दर्दुरोदरदेशे प्रफुल्लते
- (2) वडवाहयं दृष्ट्वा करोति यथा
- (3) पुत्रवती स्नेहाचुम्बते यथा
- (4) यथा भारक्रान्ता नराः कुर्वन्ति

86. "घातनिर्घातवज्रिण" इत्यादयः सन्ति ?

- (1) पाठकगुणाः
- (2) पाठदोषाः
- (3) रङ्गाः
- (4) उपधानिनः

87. अल्पकण्ठस्य गणना भवति ?

- (1) उच्चारणस्थाने
- (2) अधमपाठके
- (3) स्वरसञ्चारे
- (4) पाठकगुणे

88. चण्डास्तब्धाः विस्मृतं मनः स्ते ?

- (1) विद्याग्रहणेदक्षाः
- (2) भाषणेपटवः
- (3) दानेपटवः
- (4) विद्याग्रहणेअदक्षाः

89. विद्याग्रहणे कः उपायः याज्ञवल्क्येन नैव प्रतिपादितः ?

- (1) भयेन
- (2) गुरुसेवया
- (3) प्रभूतेन धनेन
- (4) विद्ययाविद्या

90. "हिड" करोति केन प्रकारेण ?

- (1) उच्चैः
- (2) शीघ्रं
- (3) उपांशु
- (4) वाचा

91. वैश्वानरमग्निं कः मुखे बभार ?

- (1) गौतमः
- (2) विदेघः
- (3) विश्वामित्रः
- (4) वशिष्ठः

92. प्रयाजानां हविः किं भवति

- (1) पुरोडाशः
- (2) चरूः
- (3) पयः
- (4) आज्यम्

93. सामिधेन्यः कियन्ति ?

- (1) पञ्चदश
- (2) चतुर्दश
- (3) त्रयोदश
- (4) द्वादश

94. "परिधीन् परिदधाति" इत्यनेन कस्यां दिशि

परिधिः न दीचते ?

- (1) प्रतीच्यां
- (2) प्राच्यां
- (3) उदीच्यां
- (4) दक्षिणस्यां

95. दर्शपूर्णमासयागे अनुयाजाः कियन्तः ?

- (1) चत्वारः
- (2) पञ्चः
- (3) त्रयः
- (4) षट्

96. चरोः श्रपणं कस्मिन्नग्रौ भवति ?

- (1) गार्हपत्याग्रौ
- (2) आह्वनीयाग्रौ
- (3) सभ्याग्रौ
- (4) दक्षिणाग्रौ

97. यम संज्ञकेषु कस्य नास्ति पाठः ?

- (1) हुं
- (2) कुं
- (3) खुं
- (4) गुं

98. एतेषु सन्ध्यक्षरं चिनुत ?

- (1) ऋ
- (2) लृ
- (3) ओ
- (4) ऊ

99. रलावृलृवर्णाभ्यामूष्मणि स्वरो दये सर्वत्र अस्य सूत्रस्य उदाहरणं किम् ?

- (1) आह्वनीयः
- (2) गार्हपत्यः
- (3) पुरुषः
- (4) मनुष्यः

100. शिक्षकस्य प्रभावशीलतायैः कारकः सर्वोत्कृष्टः अस्ति ?

- (1) कक्षां प्रति शिक्षकस्य व्यक्तित्वं योग्यता च
- (2) जीवनं प्रति अभिवृत्तयः
- (3) शाब्दिकी सङ्घटनात्मिकी च योग्यता
- (4) शिक्षकस्य विषयप्रावीण्यम्

101. शिक्षकस्य मुख्यकार्यम् अस्ति ?

- (1) नियत पाठ्यक्रमस्य पाठनम्
- (2) विद्यार्थिनाम् अधिगमस्य मार्गदर्शनम्
- (3) प्रौढापेक्षाभ्यः प्रवृत्तीनां विकासः
- (4) नैदानिक - उपचारात्मक परिस्थितीनां व्यवस्था

102. भाविशिक्षकेभ्यः शिक्षामनोविज्ञानं किं प्रददाति ?

- (1) आधुनिक शिक्षायाः विभिन्नयामानां दृष्टिः
- (2) प्रभाविशिक्षणाय सिद्धान्त-दृष्टि-अभिवृत्तयः
- (3) प्रभाविशिक्षणाय अनुसन्धान प्रविधयः
- (4) शिक्षणाय प्रविधीनां वैधानिकता

103. कश्चित् शिक्षामनोवैज्ञानिकः किं मुख्यं करोति ?

- (1) प्राक्कल्पनानां निर्माणम्
- (2) शैक्षिक समस्यानां प्रायोगिक समाधानानाम् अन्वेषणम्
- (3) शिक्षणकलायाः विकासः
- (4) अधिकतम प्रभावशीलतायै शिक्षणविधिनाम् अन्वेषणम्

104. शिक्षायाः मुख्यं प्रयोजनं किम् ?

- (1) व्यक्तित्वस्य समग्रविकासः
- (2) बालकस्य नैतिक विकासः
- (3) पठन-लेखन-गणित योग्यतानां विकासः
- (4) ज्ञान प्राप्तिः

105. किशोरावस्थायाः मुख्यं लक्षणं किम् ?

- (1) सततं विकासः
- (2) सङ्क्रमणम्
- (3) समायोजनम्
- (4) उत्सुकता

106. किशोरावस्था सङ्घर्षस्य अवस्था अस्ति इति कस्य विचारः अस्ति ?

- (1) जी. स्टेनली हाल
- (2) हॉलिंगवर्थ
- (3) सिगमण्ट फ्रायड
- (4) इरिक इरिकसन

107. पियाजेवर्यस्य संज्ञानात्मक विकासस्य सिद्धान्ते समप्रत्ययानां विकासः कस्मिन् चरणे ?

- (1) संवेदि – प्रेरकावस्थायाम् ।
- (2) पूर्व संक्रियात्मकावस्थायाम् ।
- (3) मूर्त संक्रियात्मकावस्थायाम् ।
- (4) रूप संक्रियात्मकावस्थायाम् ।

108. किशोरावस्था परिवर्तनस्य अवस्था विद्यते इति कस्य मतम् अस्ति ?

- (1) विगी एवं हण्ट
- (2) हरलॉक
- (3) गाल्टन
- (4) सिगमण्ट फ्रायड

109. संवेगानां नियन्त्रणं कुल कठिनं भवति ?

- (1) पूर्व बाल्यावस्थायाम्
- (2) बाल्यावस्थायाम्
- (3) किशोरावस्थायाम्
- (4) प्रौढावस्थायाम्

110. सम्पूर्ण पाठ्यक्रमे यत्-आकलनं भवति तत् कथ्यते ?

- (1) प्रारम्भिक आकलनम्
- (2) नैदानिकम् आकलनम्
- (3) निर्माणात्मक आकलनम्
- (4) योगात्मक आकलनम्

111. 5 ई (SE) प्रतिमानम् अस्ति

- (1) व्यवहारवादि – प्रतिमानम्
- (2) निर्मितिवादि – प्रतिमानम्
- (3) संज्ञानवादि – प्रतिमानम्
- (4) सर्वे विकल्पाः असमीचीनाः

112. व्यवहारवादि-पञ्चपदि प्रतिमाने समीचीनः क्रमः अस्ति ?

- (1) प्रस्तावना, प्रस्तुतीकरणम्, तुलना, सामान्यीकरणम्, प्रयोगः
- (2) प्रस्तुतीकरणम्, प्रस्तावना, तुलना, सामान्यीकरणम्, प्रयोगः
- (3) प्रस्तावना, तुलना, प्रस्तुतीकरणम्, प्रयोगः, सामान्यीकरणम्
- (4) प्रस्तावना, प्रस्तुतीकरणम्, प्रयोगः, तुलना, सामान्यीकरणम्

113. निर्मितिवादानुसारेण शिक्षकस्य का भूमिका भवति ?

- (1) प्रशिक्षकस्य
- (2) उद्दीपक प्रबन्धस्य
- (3) उत्प्रेरकस्य
- (4) कौशल विकास कर्तुः

114. व्यवहारवादि-शिक्षणे मुख्यं केन्द्रं न भवति ?

- (1) उचिताः अनुक्रियाः
- (2) विद्यार्थिनः सक्रियता
- (3) प्रशिक्षणव्यवस्था
- (4) पुनर्बलन व्यवस्था

115. 'इमोशनल इण्टेलिजेन्स' इति पुस्तकस्य लेखकः कः ?

- (1) डेनियल गोल्डमैन
- (2) नॉम चोम्स्की
- (3) डेविज वॉयर
- (4) एश्लर वॉटसन

116. समसमूहस्य कः अर्थः ?

- (1) समानव्यवसायिकानां व्यक्तयः
- (2) मित्राणि
- (3) पारिवारिकाः
- (4) सर्वम्

117. संवेगात्मक बुद्धेः विषयः नास्ति ?

- (1) स्वजागरूकता
- (2) स्व प्रबन्धनम्
- (3) स्वानुभवनम्
- (4) स्वनियन्त्रणम्

118. अहं मनोविज्ञानस्य कः प्रतिष्ठापकः अस्ति ?

- (1) इरिकसन
- (2) मार्ग्रेट मीड
- (3) हेविंग हर्स्ट
- (4) जी.एस. हाल

119. परामर्शः कीदृशी प्रक्रिया नास्ति ?

- (1) स्वैच्छिकी
- (2) अप्रतिरोधात्मिकी
- (3) मनोवैज्ञानिकी
- (4) संरचिता

120. सहकारि – अधिगमस्य पद्धतिः नास्ति ?

- (1) जिग्सा पद्धतिः
- (2) प्रदत्त कार्य पद्धतिः
- (3) अभिक्रमिताधिगम पद्धतिः
- (4) सम समूहाधिगम पद्धतिः

121. कः युग्मः अनुचितः अस्ति ?

- (1) आगमन शिक्षण – प्रतिमानम् – हिल्डा टाबा
- (2) अग्रिमव्यवस्था – प्रतिमानम् – आसुबेल
- (3) विकासात्मक – प्रतिमानम् – ब्रूनर
- (4) सामाजिक पृच्छा प्रतिमानम् – कॉक्स बॉरोयन च

122. निर्मितिवादस्य शाखानां विषये किम् असत्यम् ?

- (1) प्रजातान्त्रिक निर्मितिवाद – डीवी
- (2) वैयक्तिक निर्मितिवादः – प्याजे
- (3) सामाजिक निर्मितिवादः – व्यागोत्स्की
- (4) मानवतान्त्रिक निर्मितिवादः – पॉशनर

123. सम्प्रेषणस्य दोषः नास्ति ?

- (1) द्व्यर्थि शब्दानां प्रयोगः
- (2) अशाब्दिक युक्ति प्रयोगः
- (3) अस्पष्ट सम्प्रत्ययः
- (4) सूचनानाम् अतिभारः

124. शिक्षण प्रतिमानस्य सूचना प्रक्रिया परिवारे कस्य

प्रतिमानं न गण्यते ?

- (1) ब्रूनर वर्यस्य
- (2) सचमैन वर्यस्य
- (3) टाबा वर्यस्य
- (4) डीबी वर्यस्य

125. शिक्षण यन्त्राणां समुचितः उपयोगः नास्ति ?

- (1) शैक्षिकोद्देश्यानां परिभाषीकरणाय
- (2) व्यवहार परिमार्जनाय
- (3) वैयक्तिकाधिगमाय
- (4) निष्पत्तीनां मूल्यांकनाय

126. सङ्गणक सहायकानुदेशम् अस्ति ?

- (1) प्रशिक्षण पद्धतेः
- (2) व्यवहार पद्धतेः
- (3) अनुकूलन पद्धतेः
- (4) सर्वेः विकल्पाः अनुचिताः

127. कथं पाठनीयम् इति मुख्यं भवति ?

- (1) कठोर तंत्रोपागमे
- (2) मृदुतंत्रोपागमे
- (3) उभयं समीचीनम्
- (4) नोभयं समीचीनम्

128. प्रणाली - उपागमस्य आधारतत्त्वेषु किं न ग्राह्यते ?

- (1) उद्देश्यम्
- (2) निवेशः
- (3) प्रक्रियाः
- (4) परिवेशः

129. किम् असमीचीनम् ?

- (1) मासिव ऑनलाइन ओपन कोर्सेज - मूक (MOOC)
- (2) स्टडी वेब्स ऑफ एक्टिव लर्निंग फॉर यंग असपाइरिंग माइन्ड्स - स्वयम् (SWAYAM)
- (3) नेशनल इन्स्टीट्यूट फॉर ट्रान्सफॉर्मिंग इण्डिया - एन आई टी आई (NITI)
- (4) ऑल इण्डिया सर्वे ऑन हायर एजुकेशन - ए.आई.एस.एच.ई. (AISHE)

130. आध्वर्यव संज्ञक वेदः कः ?

- (1) ऋग्वेदः
- (2) यजुर्वेदः
- (3) सामवेदः
- (4) अथर्ववेद

131. शुक्ल यजुर्वेदीय गृह्यसूत्रस्य किं नाम ?

- (1) आश्वलायनः
- (2) आपस्तम्बः
- (3) गोभिलः
- (4) पारस्करः

132. काण्वशाखा कस्य वेदस्य शाखा अस्ति ?

- (1) कृष्ण यजुर्वेदस्य
- (2) शुक्ल यजुर्वेदस्य
- (3) सामवेदस्य
- (4) अथर्ववेदस्य

133. मन्त्र ब्राह्मणयोः सांकर्यम् कस्यां शाखायां विद्यते ।

- (1) माध्यन्दिन शाखायां
- (2) काण्व शाखायां
- (3) तैत्तिरीय शाखायां
- (4) कौथुमी शाखायां

134. शुक्ल यजुर्वेदस्य कियत्यः शाखाः आसन् ?

- (1) 80
- (2) 90
- (3) 100
- (4) 101

135. काठक संहिता कस्य वेदस्य अस्ति ?

- (1) कृष्ण यजुर्वेदस्य
- (2) शुक्ल यजुर्वेदस्य
- (3) सामवेदस्य
- (4) अथर्ववेदस्य

136. माध्यन्दिन शतपथ ब्राह्मणे कियन्ति काण्डानि सन्ति ?

- (1) द्वादश – काण्डानि
- (2) त्रयोदश – काण्डानि
- (3) चतुर्दश – काण्डानि
- (4) पञ्चदश – काण्डानि

137. आचार्य महीधरेण कस्याः संहितायाः भाष्यं प्रणीतम् ?

- (1) काण्वसंहितायाः
- (2) तैत्तिरीय संहितायाः
- (3) मैत्रायणी संहितायाः
- (4) माध्यन्दिन संहितायाः

138. अधस्तनेषु ब्रह्म सम्प्रदायस्य वेदः कः ?

- (1) तैत्तिरीय संहिता
- (2) माध्यन्दिन संहिता
- (3) काण्व संहिता
- (4) कपिष्ठल संहिता

139. हरित वर्णः कस्य देवस्य अस्ति ?

- (1) सूर्यस्य
- (2) बुधस्य
- (3) कुजस्य
- (4) राहोः

140. नान्दी श्राद्धं कदा भवति ?

- (1) अस्थि संचयने
- (2) एकादशाहे
- (3) यज्ञादौ
- (4) भोजनादौ

141. घृतमातरः कति भवन्ति ?

- (1) षोडश
- (2) पञ्चदश
- (3) नव
- (4) सप्त

142. पञ्चलोकपालेषु कस्य गणना न विद्यते -

- (1) गणेशः
- (2) इन्द्रः
- (3) वायोः
- (4) आकाशः

143. अधिदेवानां स्थापनं कस्मिन् पार्श्वे भवति

- (1) पूर्वे
- (2) पश्चिमे
- (3) उत्तरे
- (4) दक्षिणे

144. षोडश मातृकासु कस्याः देव्याः पूजनं न भवति ।

- (1) पद्मायाः
- (2) देवसेनायाः
- (3) दुर्गायाः
- (4) स्वधायाः

145. पञ्चपल्लवेषु कस्य ग्रहणं न भवति ?

- (1) अश्वत्थः
- (2) उदुम्बरः
- (3) प्लक्षः
- (4) अर्कः

146. सप्तमृत्तिकायाः ग्रहणं कुतः न भवति ?

- (1) सङ्गमात्
- (2) हृदात्
- (3) देवालयात्
- (4) गोष्ठात्

147. दश दिक्पालेषु इन्द्रस्य स्थानं कुत्र भवति ?

- (1) उत्तरे
- (2) दक्षिणे
- (3) पूर्वे
- (4) पश्चिमे

148. वसोर्धारा कदा भवति ?

- (1) आज्य भागान्ते
- (2) प्रायश्चित्त होमानन्तरं
- (3) नवग्रह होमान्ते
- (4) पूर्णाहृत्यान्ते

149. “यजमानस्य पशून् पाहि” इत्यत्र केषां पशूनां चर्चा वर्तते ?

- (1) अश्वानाम्
- (2) गवाम्
- (3) गर्दभानाम्
- (4) महिषीनाम्

150. “इषेत्वा” इति मन्त्रेण भवति ?

- (1) शाखाच्छेदनम्
- (2) वत्सापाकरणं
- (3) दुग्ध दोहनम्
- (4) अग्निस्थापनम्

रफ कार्य के लिए स्थान / SPACE FOR ROUGH WORK

